

Velký pátek

Obřady na památku Umučení Páně

Oltář je zcela obnažený: bez kříže, bez svící a bez pláten. V odpoledních hodinách se slaví památka umučení Páně. Tento obřad má tři části: bohoslužbu slova, uctívání kříže a svaté přijímání.

MODLITBA

Rozpomeň se, Bože, na skutky svého slitování; rozpomeň se na krev svého Syna a stůj při nás, když budeme slavít památku našeho vykoupení. Skrze Krista, našeho Pána. - Amen.

Nebo:

Bože, ty ses smiloval nad lidstvem, když propadlo hříchu a smrti, a dals nám svého Syna, Ježíše Krista, aby svou smrtí hřích a smrt přemohl; dej, ať také v nás je hřích přemožen, abychom se podobali svému Vykupiteli. Neboť on s tebou žije a kraluje na věky věků. - Amen.

Uvedení do liturgie A

Dnes náš chrám je Golgotou. Před naším duchovním zrakem je Kristův kříž - znamení naší viny, i znamení našeho osvobození. Kolem tohoto kříže se dnes shromažďujeme, před ním v duchu padáme na tvář.

Uvedení do bohoslužby B

Včera jsme byli s Pánem Ježíšem ve večeřadle a v Getsemanech. Dnes je náš chrám Golgotou. Před náš duchovní zrak se staví Kristův kříž. Nejen náš chrám, celý dnešní svět je Golgotou, na níž lidstvo zabíjí a odmítá svého Boha. My jsme malým hloučkem, který toto hrozné divadlo s ustrnutím sleduje a ptá se: „Jakou roli tu hraji já, jak se chovám já k Pánu Ježíši?“ Z kříže na nás hledí Kristův zrak: „I tvůj hřích tesal tento kříž! Co jsem ti učinil?“ A právě v našem zahanbení a vděčném pohledu na kříž je jádro dnešního dění. Kříž se nám stává znamením spásy. Když na něm Pán naklonil hlavu a umřel, změnil se osud světa i osud náš. Kříž, nástroj smrti, se stává vítězným znamením. To je mystérium kříže. Při pašijích, při odhalování kříže máme z něj něco pro sebe pochopit. Náš Král jde za nás na smrt.

Uvedení do bohoslužby C

Dnes nás Církev nezve do večeřadla k nekrvavé oběti. Dnes nás Církev zve na Golgotu, abychom se účastnili oběti krvavé. Naším oltářem dnes nebude stůl Páně, ale Kristův kříž, na němž Pán Ježíš svou smrtí přemohl naši smrt. Dnešní bohoslužba pozůstává ze tří částí: Nejprve budeme naslouchat Božímu slovu, pašijím, a odpovíme na ně prosbami za celý náš svět. Potom si budeme zde, před našima očima, odhalovat a s novou vroucností uctívat svatý Kříž. A nakonec se budeme sytit ovocem ze stromu Kříže, půjdeme ke svatému přijímání. Připojme se tedy k našemu Pánu, který se vydává na svou životní křížovou cestu, pokornou modlitbou.

Uvedení do 1. čtení

Boží cesty jsou opravdu jiné než cesty lidské, proto se člověku někdy zdají nepřijatelné. Avšak Bohu se zalíbilo spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí, která je opravdu Boží mocí. Vždyť Boží Služebník nesl naše utrpení, obtížil se našimi bolestmi, jeho rány nás uzdravily. Byl proboden pro naše hříchy, rozdrčen pro naše viny, abychom byli mrtví hříchům a žili spravedlivě. Toto vrcholné dílo spásy Bůh nevykonal skrze zázračné činy nebo mocné jedince, ale skrze Služebníka, který neměl podobu ani krásu, byl opovržený, opuštěný od lidí, znalý utrpení. A Bůh v jeho slabosti projevil svou moc, aby se tak ještě jasněji prokázalo, že to vykonal on.

Nebo:

Budeme teď naslouchat Izaiášově písni o muži bolesti, o Božím služebníkovi, který, ač nevinný, byl pronásledován, týrán a zabit. Kdo to byl tenkrát nevíme. My teď tomuto textu nasloucháme jako proroctví osudu Mesiáše, Vykupitele Pána Ježíše.

1. ČTENÍ Iz 52,13-53,12 *Byl proboden pro naše hříchy.*

Čtení z knihy proroka Izaiáše.

Hle, můj Služebník dojde úspěchu,
bude povýšen, povznesen k velké vznešenosti.
Jak mnozí budou nad ním žasnout!
Neboť jeho podoba byla nelidsky zohavena,
vzhledem se nepodobá člověku.
On přivede v údiv mnohé národy,
králové před ním zavřou svá ústa,
neboť spatřili, co se jim neřeklo,
zpozorovali, co dříve neslyšeli.
Kdo by uvěřil, co jsme slyšeli?

Komu se ukázala Hospodinova moc?
Vyrašil před ním jako výhonek,
jako kořen z vyprahlé země.
Neměl podobu ani krásy, aby upoutal náš pohled;
neměl vzhled, abychom po něm zatoužili.
Opovržený, opuštěný od lidí,
muž bolesti, znalý utrpení,
jako ten, před nímž si lidé zakrývají tvář,
potupený, od nás nevážený.
A přece on nesl naše utrpení,
obtížil se našimi bolestmi,
ale my jsme ho pokládali za zbitého,
od Boha ztrestaného a ztýraného.
On však byl proboden pro naše nepravosti,
rozdrčen pro naše zločiny,
tížily ho tresty pro naši spásu,
jeho rány nás uzdravily.
Všichni jsme bloudili jak ovce,
každý šel svou vlastní cestou.
Hospodin na něho uvalil
vinu nás všech.
Byl týrán, ale podrobil se
a neotevřel svá ústa;
jako beránek vedený na porážku
a jak ovce, která mlčí před stříhači,
neotevřel svá ústa.
Odstraněn byl soužením a nespravedlivým soudem.
Kdo se stará o jeho právo?
Vyrván byl ze země živých,
pro zločin svého lidu byl ubit k smrti.
Hrob mu vykázali mezi zločinci,
posmrtný domov s boháči,
ačkoli se nedopustil křivdy
ani neměl v ústech podvod.
Hospodinu se však zalíbilo zdrtit ho utrpením;
jestliže dá na usmíření svůj život,
uzří potomstvo, které bude žít dlouho,
skrze něho se zdaří Hospodinův plán.
Pro útrapy své duše se uvidí světlo,
Můj spravedlivý Služebník ospravedlní mnohé,

neboť sám ponese jejich viny.
Proto mu udělím mnohé
a s reky rozdělí kořist
proto, že sám sebe vydal na smrt,
že se dal přičíst ke zločincům,
když nesl hříchy mnohých
a prosil za viníky.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Žl 31,2+6.12-13.15-16.17+25 Odp.: Lk 23,46

Odp. : Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.

K tobě se utíkám, Hospodine, - ať nejsem zahanben navěky, -
vysvobod' mě, jsi spravedlivý! - Do tvých rukou svěřuji svého ducha, -
Hospodine, věrný Bože, ty mě vysvobodíš.

Odp.

Všichni nepřátelé mnou opovrhují, - sousedům jsem pro smích, - na
postrach svým známým, - kdo mě venku shlédne, prchá přede mnou. -
Vypadl jsem z paměti, jako bych byl mrtev, - podoben jsem rozbitému hrnci.

Odp.

Já však, Hospodine, v tebe doufám, - říkám: Ty jsi můj Bůh! - Můj
osud je ve tvé ruce, - vysvobod' mě z moci, mých úhlavních nepřátel!

Odp.

Svou jasnou tvář ukaž svému služebníku, - zachraň mě svou slitovností.
- Vzmuzte se a buďte srdnatí, - všichni, kdo spoléháte na Hospodina.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Dnešní liturgie nám předkládá pasáž z listu Židům, která klade důraz na
lidství Ježíše Krista. Ten, který se nazývá Emanuel, tj. Bůh s námi, je nám
blízko nejen jako Bůh, ale stává se nám blízkým také jako člověk: prožívá
jako my utrpení a zkoušky, a proto je nám podobný ve všem kromě hříchu.
Pravé Ježíšovo lidství a lidskost vůči nám se ukazují nejenom vnější účastí:
poskytováním pomoci, ale především vnitřní účastí: hlubokým soucitem.

Nebo:

List Židům nám Vykupitele představuje jako Velekněze, který přináší
smírnou oběť za hříchy lidstva.

2. ČTENÍ Žid 4,14-16;5,7-9 *Zakusil, co je poslušnost, a stal se pro ty, kdo ho poslouchají, příčinou spásy.*

Čtení z listu Židům.

Máme vynikajícího velekněze, který prošel až do nejvyššího nebe: je to Ježíš, Boží Syn. Proto se pevně držíme svého vyznání. Náš velekněz není takový, že by nebyl schopen mít soucit s námi, slabými. Naopak! Vždyť sám byl vyzkoušen ve všem možném jako my, ale nikdy se nedopustil hříchu. Přistupujme tedy s důvěrou k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství a našli milost, kdykoli potřebujeme pomoci.

V době, kdy jako člověk žil na zemi, přednesl s naléhavým voláním a se slzami vroucí modlitby k tomu, který měl moc ho od smrti vysvobodit, a byl vyslyšen pro svou úctu k Bohu. Ačkoli to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti. Když tak dokonal své dílo, stal se příčinou věčné spásy pro všechny, kteří ho poslouchají.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM Flp 2,8-9

Kristus byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži.

Proto ho také Bůh povýšil a dal mu Jméno nad každé jiné jméno.

Uvedení do pašijí

Pašije, evangelium o umučení Páně, není jen líčení, co udělali lidé Pánu Ježíši kdysi dávno. Je to i o tom, jak se chováš k Pánu Ježíši ty a já, dnešní lidstvo. Kdo se poznáš v Petrovi, který se k Pánu Ježíši okázale hlásil, když byl populární, ale dnes se zapřísahá, že není jeho učedník? Kdo se poznáš v Pilátovi, který si myje alibisticky ruce, chce zůstat neutrální? Kdo patříš do zástupů, kterým je vše jedno a jdou, kam fouká vítr? Pak jsou tu ještě kati, kteří si neopomenou také plivnout a kopnout, když je do koho. Kdo z nás se najde v Jidášovi, ve Veronice, kdo v Šimonovi z Kyrény, kdo v Janovi, kdo má místo po boku bolestné matky Panny Marie? Velké drama světa se hraje a bude se hrát až do konce věků. Moje úloha v něm může být jen jedna. Která to je?

Nebo:

Budeme teď naslouchat pašijím podle svatého Jana. Jan byl nablízku Pánu Ježíši po celý život, tělem i srdcem. Kéž to tak dokážeme i my, aspoň v tuto chvíli. Prožijeme, co slyšíme vyprávět, jako bychom byli při tom.

EVANGELIUM Jan 18,1-19,42 (Pašije pro tři čtenáře jsou na konci.)

Umučení našeho Pána Ježíše Krista podle Jana.

Ježíš vyšel se svými učedníky za potok Kedron, kde byla zahrada. Vstoupil do ní, on i jeho učedníci. To místo znal i jeho zrádce Jidáš, protože se tam Ježíš často scházel se svými učedníky.

Jidáš si tedy vzal vojenskou četou a od velekněží a farizeů služebníky a šel tam s pochodněmi, s lucernami a se zbraněmi. Ježíš věděl všechno, co na něj má přijít. Vystoupil tedy a zeptal se jich: „Koho hledáte?“

Odpověděli mu: „Ježíše Nazaretského.“

Řekl jim: „Já jsem to.“ Stál s nimi také zrádce Jidáš. Sotva jim tedy Ježíš řekl „Já jsem to“, couvli a padli na zem.

Znovu se jich zeptal: „Koho hledáte?“

Odpověděli mu: „Ježíše Nazaretského.“

Ježíš odpověděl: „Už jsem vám přece řekl, že já to jsem. Hledáte-li mne, tyto zde nechte odejít.“ To proto, aby se splnilo jeho slovo: „Z těch, které jsi mi dal, nenechal jsem zahynout nikoho.“

Šimon Petr měl při sobě meč; vytasil ho tedy, udeřil veleknězova služebníka a uťal mu pravé ucho. Ten sluha se jmenoval Malchus.

Ježíš však Petrovi řekl: „Zastrč meč do pochvy! Což nemám pít kalich, který mi podal Otec?“

Tu se četa s velitelem a židovští služebníci zmocnili Ježíše a svázali ho. Napřed ho vedli k Annášovi. Annáš totiž byl tchán Kaifáše, který byl v tom roce veleknězem. Byl to ten Kaifáš, který dal židům radu: „Je lépe, když jeden člověk umře za lid.“

Šimon Petr a jiný učedník šli za Ježíšem. Tento učedník se znal s veleknězem, proto vešel s Ježíšem do veleknězova dvora; Petr však zůstal u dveří venku. Ten druhý učedník, který se znal s veleknězem, vyšel tedy ven, promluvil s vrátnou a přivedl Petra dovnitř. Vrátná se Petra zeptala: „Nepatříš také ty k učedníkům toho člověka?“

On odpověděl: „Nepatřím.“ Stáli tam sluhové a služebníci velerady, kteří si rozdělali oheň, protože bylo chladno, a ohřívali se. Také Petr u nich stál a ohříval se.

Velekněz se vyptával Ježíše na jeho učedníky a na jeho učení. Ježíš mu odpověděl: „Já jsem mluvil k světu veřejně. Já jsem vždycky učil v synagóze a v chrámě, kde se shromažďují všichni židé, a nic jsem nemluvil tajně. Proč se ptáš mne? Zeptej se těch, kdo slyšeli, co jsem k nim mluvil. Ti dobře vědí, co jsem říkal.“

Sotva to vyslovil, jeden ze služebníků velerady, který stál přítom, dal Ježíšovi políček a řekl: „Tak odpovídáš veleknězi?“

Ježíš mu odpověděl: „Jestliže jsem mluvil nesprávně, dokaž, co bylo nesprávné. Jestliže však správně, proč mě biješ?“

Annáš ho pak poslal svázaného k veleknězi Kaifášovi.

Šimon Petr stál u ohně a ohříval se. Řekli mu: „Nepatříš také ty k jeho učedníkům?“

On zapíral: „Nepatřím.“

Jeden z veleknězových sluhů, příbuzný toho, kterému Petr ut'al ucho, řekl: "Copak jsem tě neviděl v zahradě s ním?" Petr to však znovu zapřel. V tom právě kohout zakokrhá.

Od Kaifáše vedli Ježíše do vládní budovy. Bylo časně ráno. Sami do vládní budovy nevstoupili, aby se neposkvrnili, ale aby mohli jít velikonočního beránka. Pilát tedy vyšel k nim ven a zeptal se: „Jakou žalobu vznášíte proti tomuto člověku?“

Odpověděli mu: „Kdyby to nebyl zločinec, nebyli bychom ti ho vydali.“

Pilát jim řekl: „Vezměte si ho vy sami a suďte ho podle vašeho zákona!“

Židé mu odpověděli: „My nemáme právo nikoho popravovat.“ Tak se totiž mělo splnit Ježíšovo slovo, kterým naznačoval, jakou smrtí zemře.

Pilát se vrátil do vládní budovy, dal Ježíše předvolat a zeptal se ho: „Ty jsi židovský král?“

Ježíš odpověděl: „Říkáš to sám ze sebe, anebo ti to řekli o mně jiní?“

Pilát odpověděl: „Copak jsem já žid? Tvůj národ, to je velekněží, mi tě vydali. Čeho ses dopustil?“

Ježíš na to řekl: „Moje království není z tohoto světa. Kdyby moje království bylo z tohoto světa, moji služebníci by přece bojovali, abych nebyl vydán židům. Ne, moje království není odtud.“

Pilát se ho zeptal: „Ty jsi tedy přece král?“

Ježíš odpověděl: „Ano, já jsem král. Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“

Pilát mu řekl: „Co je to pravda?“

Po těch slovech vyšel zase ven k židům. Řekl jim: „Já na něm neshledávám žádnou vinu. Je však u vás zvykem, abych vám k velikonočním svátkům propustil jednoho vězně. Chcete tedy, abych vám propustil židovského krále?“

Oni znovu začali křičet: „Toho ne, ale Barabáše!“ Ten Barabáš byl zločinec.

Potom Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovat. Vojáci upletli z trní korunu, vsadili mu ji na hlavu, oblékli ho do rudého pláště, předstupovali před něj a provolávali: „Bud' zdráv, židovský králi!“ a bili ho.

Pilát vyšel znovu ven a řekl židům: „Hle, dám vám ho vyvést, abyste uznali, že na něm neshledávám žádnou vinu.“ Ježíš vyšel s trnovou korunou a v rudém plášti.

Pilát jim řekl: „Hle, člověk!“

Když ho však uviděli velekněží a služebníci, začali křičet: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“

Pilát na to řekl: „Vezměte si ho vy sami a ukřižujte, neboť já na něm neshledávám žádnou vinu.“

Židé mu odpověděli: „My máme zákon a podle toho zákona musí zemřít, protože dělal ze sebe Syna Božího.“

Když Pilát uslyšel to slovo, ulekl se ještě více. Vešel proto zase do vládní budovy a zeptal se Ježíše: „Odkud jsi?“ Ježíš mu však nedal žádnou odpověď. Pilát mu řekl: „Se mnou nechceš mluvit? Nevíš, že mám moc tě propustit, a že mám moc dát tě ukřižovat?“

Ježíš odpověděl: „Neměl bys nade mnou vůbec žádnou moc, kdyby ti nebyla dána shora. Proto má větší vinu ten, kdo mě tobě vydal.“

Pilát se proto snažil ho propustit. Ale židé křičeli: „Když ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se dělá králem, staví se proti císaři!“ Jak Pilát uslyšel ta slova, nařídil vyvést Ježíše ven a zasedl k soudu na místě zvaném Kamenná dlažba, hebrejsky Gabbatha. Byl den příprav na velikonoce, kolem poledne.

Pilát řekl židům: „Hle, váš král!“

Ale oni se pustili do křiku: „Pryč s ním! Pryč s ním! Ukřižuj ho!“

Pilát jim namítl: „Vašeho krále mám ukřižovat?“ Velekněží odpověděli: „Nemáme krále, ale jen císaře!“ Tu jim ho vydal, aby by ukřižován.

Vzali tedy Ježíše. On sám si nesl kříž a šel na místo zvané Lebka, hebrejsky Golgota. Tam ho ukřižovali a s ním ještě dva jiné, každého po jedné straně, a Ježíše uprostřed. Pilát dal také zhotovit a připevnit na kříž nápis v tomto znění: „Ježíš Nazaretský, židovský král.“ Tento nápis četlo mnoho židů, protože místo, kde byl Ježíš ukřižován, bylo blízko města; byl napsán hebrejsky, latinsky a řecky.

Proto židovští velekněží říkali Pilátovi: „Nepiš: ‚Židovský král‘, ale: ‚On tvrdil: Jsem židovský král‘.“

Pilát odpověděl: „Co jsem napsal, napsal jsem!“

Když vojáci Ježíše ukřižovali, vzali jeho svrchní šaty a rozdělili je na čtyři části, každému vojákovi jednu; vzali i suknicí. Suknice byla

nesešívána, v jednom kuse setkaná odshora až dolů. Řekli si tedy: „Netrhejme ji, ale losujme o ni, komu připadne.“ Tak se měl splnit výrok Písma: 'Rozdělili si mé šaty a o můj oděv losovali.' Právě tak to vojáci udělali.

U Ježíšova kříže stála jeho matka, příbuzná jeho matky Marie Kleofášova a Marie Magdalská. Když Ježíš uviděl svou matku a jak při ní stojí ten učedník, kterého měl rád, řekl matce: „Ženo, to je tvůj syn.“ Potom řekl učedníkovi: „To je tvá matka.“ A od té chvíle si ji ten učedník vzal k sobě.

Potom, když Ježíš věděl, že už je všechno dokonáno, řekl ještě: „Žízním.“ Tak se mělo splnit Písmo. Stála tam nádoba plná octa. Nasadili tedy na yzop houbu naplněnou octem a podali mu ji k ústům. Když Ježíš přijal ocet, řekl: „Dokonáno je.“ Pak sklonil hlavu a skončil.

Chvilé tiché modlitby v kleče

Protože byl den příprav, takže mrtvá těla nesměla zůstat na kříži přes sobotu - tu sobotu totiž byl velký svátek požádali židé Piláta, aby byly ukřižovaným přeraženy nohy a aby byli sňati. Přišli tedy vojáci a přerazili kosti prvním i druhému, kteří s ním byli ukřižováni. Když však přišli k Ježíšovi, viděli, že už je mrtvý. Proto mu kosti nepřerazili, ale jeden z vojáků mu kopím probodl bok a hned vyšla krev a voda.

Ten, který to viděl, vydává o tom svědectví a jeho svědectví je pravdivé. On ví, že mluví pravdu, abyste i vy věřili. To se stalo, aby se splnil výrok Písma: 'Ani kost mu nebude zlomena'. A na jiném místě v Písmu se říká: 'Budou hledět na toho, kterého probodli'.

Josef z Arimatie, který byl Ježíšovým učedníkem, ale ze strachu před židy jen tajným, požádal potom Piláta, aby směl sejmout Ježíšovo mrtvé tělo, a Pilát mu to dovolil. Přišel tedy a sňal jeho tělo. '

Dostavil se tam i Nikodém, ten, který k němu přišel jednou v noci, a měl s sebou směs myrhy a aloe, asi sto liber. Vzali tedy Ježíšovo tělo a zavinuli ho s těmi vonnými věcmi do pruhů plátna, jak mají židé ve zvyku pohřbívat. Na tom místě, kde byl ukřižován, byla zahrada a v té zahradě nová hrobka, kde nebyl ještě nikdo pochován. Tam tedy položili Ježíše, protože u židů byl den příprav a hrobka byla blízko.

DOSLOV PO PAŠIJÍCH

Skončil soudní proces, vzor všech nespravedlivých soudních procesů; justiční vražda, do které jsme zapleteni i my všichni. Soudce byl bezcharakterní zbabělec. Svědkové byli nastrčení lháři. Celé soudní řízení

bylo výsměchem všemu právu. Obžalovaný se nesmí hájit. Jak promluví, je fackami umlčen. Policisté si rozebírají jeho osobní majetek ještě zaživa. Ježíšovi nepřátelé si mnou ruce: konečně jsme ho zničili. Ježíšovi přátelé se krčí, schovávají, utíkají a naříkají. „A my jsme doufali, že to je on, kdo zachrání náš lid.“ Nepřátelé nevědí, že nejsou vítězi, ale jen nástroje, že dosáhli opaku toho, co chtěli. Přátelé ještě nechápou, že jejich záchrana, vykoupení se právě naplňuje.

Ale postupně si začnou uvědomovat smysl Kalvárie miliony lidí. Miliony se zaradují, že Ježíšovy řeči nebyly jen planá hesla, řečnické fráze, že položil za své evangelium i život. Miliony lidí slabých a hřešících se zaradují, že Ježíš je má přesto rád a zve je s Petrem k sobě. Od té doby miliony lidí se zastavují v úžasu před Kristovým křížem, rozjímají o něm, mluví o něm, kážou o něm. Ale mluvení samo nečiní ještě z člověka následovníka Ježíše Ukřižovaného. Pán nám neřekl: „Mluvte co nejvíce o mém kříži!“ Pán nám přikázal: „Vezmi svůj každodenní kříž a následuj mne.“ Prakticky to znamená nést denní trampoty bez nářku. Postavit se při nich a s nimi pod Kristův kříž vedle Marie a Jana a Magdalény. Začneme s tím už teď, hned a zde. Postavme se v duchu pod kříž a prosme Božího Beránka za náš svět, za jeho a naši Církev, za nás všechny.

JINÝ DOSLOV PO PAŠIJÍCH

Kdo za to může? Kdo je vinen? Kdo zavinil ten kříž? Kdo může za Kalvárii? Za to, že je Ježíš odmítán, tupen a neuznáván? Pilát? Ale ten přece říkal: „Neviněn jsem smrtí tohoto spravedlivého!“ Židé? Ti se odvolávali na Zákon: „My máme zákon a podle toho Zákona má umřít!“ Jidáš? Ten si možná myslel: „Donutím ho tak, aby se projevil jako Boží Syn. On váhá. Donutím ho, aby ukázal, kdo je. A já na tom ještě vydělám!“ Kolik bychom to našli omluv a ospravedlnění? Kolik z nich se odráží v našich myšlenkách nebo způsobech našeho jednání! Ale Velký pátek nechce, abychom hledali viníka. Vinni jsme totiž všichni, nejen ti lidé minulosti, ale i my, lidé dneška!

Jsme tu proto, abychom vděčně poděkovali tomu, který vzal na sebe, co my jsme měli nést. Abychom záležitost jeho srdce učinili věcí svých vlastních srdcí. Pán Ježíš na to myslel: na svou matku, na svého učedníka a v nich na celou Církev, i na nás. Myslel na lotra, který umíral vedle něho a kterému v jeho beznaději dal nepochopitelnou jistotu. Myslel na ty, kdo ho přivedli na kříž. I dnes chce Ježíš skrze nás myslet na mnohé, na naše současníky, na náš svět. Poprosme tedy i my za náš současný svět, za bloudící bratry a sestry.

NAŠE DNEŠNÍ SITUACE

Pán Ježíš skončil na kříži. I jeho učedník musí počítat s mnohým utrpením, jinak nebude jeho dobrým učedníkem. K našemu kříži patří všechny neúspěchy, které náš život provázejí. To potvrzuje naše vyvolení, neboť jsme připodobňováni našemu Pánu. Měl náš Pán v tomto světě vůbec nějaký úspěch? I když mnozí šli za ním, světsky viděno: končil naprostým neúspěchem. Naše doba si cení jen těch úspěšných. Ale komu tito lidé slouží? Kdo od samého počátku, už od ráje, sliboval lidem úspěch? Byl to satan, ďábel, zlý duch. Jen vzpomeňme, co všechno byl ochoten udělat pro ty, kteří mu upsali svou duši. Prvotní křesťanství se rychle rozvíjelo. I další vývoj Kristovy Církve přinášel důkaz o síle jeho správného působení na lidi i společnost. Každé pronásledování přinášelo nové členy. My nyní žijeme v době svobody, ale přesto naše situace je opačná: počet věřících klesá. Že by tu bylo mnoho konkurence? Ta by nás přece neměla ohrozit! Z hlediska pravdy a důležitosti tu není nic rovnocenného. Jenomže lidé mají často špatný žebříček hodnot. Při neúspěchu naší práce se mnohý z nás ptá: „Jaký smysl má naše působení zde?“ Neúspěch vede k poklesu sebedůvěry a ztrácí se motivace. Jaké místo zaujímá naše náboženství v současné společnosti? Velmi malé. Budeme-li chtít zlepšit naše špatné postavení v dnešní společnosti, měli bychom hledat příčiny tohoto stavu. My sice víme, proč jsme zde a co nabízíme lidem a světu. Snad známe i to, jak toho chceme dosáhnout. Pán Ježíš přišel na svět, aby lidi zachránil a spasil. My tedy chceme lepší svět a lepší lidi! K tomu je potřeba výchova každého jedince, u dospělých spojená se sebevýchovou. Jenže dnešní společnost je orientována jen na krátkodobý výkon. K čemu odměna až po smrti? Lidé chtějí hmatatelný výsledek teď a hned.

Věci a výsledky duchovní, hodnoty neviditelné se těžko prokazují. Účinná dlouhodobá a celoživotní výchova pro lidi, kteří chtějí všechno teď a hned, není. Avšak nesmíme se nechat zviklat v našem úsilí, naše snahy jsou správnou cestou. Dnes to pouze vyžaduje větší úsilí. Je třeba dát větší sílu k naplnění našich snah. Zájem o křesťanství rostl vždy z hluboké touhy lidí po zlepšení světa. Křesťanství chce působit na mravy lidí, chce obrodit člověka i společnost. Ti, kteří tímto procesem projdou, budou důkazem, že je to možné, a pak budou i ostatní, celou společnost, svým příkladem ovlivňovat. To se už ve všech dobách mnohým podařilo, jak vidíme na svatých. A je tu třeba nejen nabídky učení o spáse, ale i poptávky. Právě tato je dnes velmi malá. Dnešní společnost ovlivňuje lidi, zvláště mladé. Ti v základě touží po kladných hodnotách a tím se neodlišují od předchozích generací. Ale naprosto odlišný je způsob, jak si tyto hodnoty osvojují, a stejně i předpoklady pro jejich naplňování. Média jim poskytují obrovské množství

informací, ale většinou bez hlubších souvislostí. Jejich zájmy a tužby utváří svět reklamy. Opravdové zážitky, vlastní zkušenosti a vztahy jsou nahrazovány umělými napodobeninami. Rodinná výchova, pokud ještě vůbec někde je, je často protikladem stability, důvěry a bezpečí. Citová a hodnotová oblast bývá plná napětí, protikladů a celkové nevyzrálosti.

Mění se i způsob prožívání volného času: narůstá nepřeborný počet možností, jak jej využít; jednotlivé instituce nabízejí přitažlivé programy a dětem se nedostává času. Samá lákadla těla, světa a ďábla! Rodiče dětí už sami nemají ani představu o tom, co je pro ně samé, natož pro jejich děti, nutně potřebné a co je jen doplňkové. Dávají přednost sportu, jazykům a uměleckým kroužkům před vyučováním náboženství. Víra těchto lidí není spojována s radostí a spontánností. Církev je pro ně instituce se svojí organizovaností a hierarchickou strukturou, a o to nemají zájem. Některé vnější projevy církevních představených a mnohých věřících odrazují je od možnosti se zapojit. Vnitřní rozpory navenek nikdy dobře nepůsobí! Co tedy učiníme pro obrodu svou, našich rodin i celé naší společnosti? To, že se více přimkneme ke Kristu Pánu ukřižovanému. Vždyť on byl nejen trpící Boží Služebník, ale také vítěz nad smrtí a ďáblem: Vzkříšený a oslavený. Každý musí nejprve začít sám u sebe. Vzdělávat se ve víře, pamatovat na modlitbu, účastnit se častěji mší svatých, přijímat svaté svátosti. Své neúspěchy obětovat Bohu. A žít takovým životem, který bude vzorem pro ty, kteří našeho Spasitele ještě nepoznali. Pak jistě mnohý zatouží vyjít z područí hříchu a otročení tomuto světu a bude chtít spolu s námi sloužit Kristu, našemu Pánu a Bohu!

Bohoslužbu slova uzavírají zvláštní přímluvy, které uvádí kněz nebo jáhen, potom všichni setrvávají chvíli v tiché modlitbě, kterou kněz zakončí hlasitou modlitbou. Takto se modlíme:

1. Za Církev
2. Za papeže
3. Za služebníky Církve a za všechny věřící
4. Za katechumeny
5. Za jednotu křesťanů
6. Za židy
7. Za ty, kdo věří v Boha, ale nevěří v Krista
8. Za ty, kdo nevěří v Boha
9. Za politiky a státníky
10. Za ty, kdo trpí

Při odhalování kříže kněz zpívá:

Hle, kříž, na kterém umřel Spasitel světa.

Všichni odpovídají:

Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste.

Na svaté přijímání se oltář pokryje plátnem, následuje modlitba Páně a po ní svaté přijímání. Obřad kněz zakončí modlitbou.

Pašije pro tři čtenáře:

Umučení našeho Pána Ježíše Krista podle Jana. Ježíš vyšel se svými učedníky za potok Kedron, kde byla zahrada. Vstoupil do ní, on i jeho učedníci. To místo znal i jeho zrádce Jidáš, protože se tam Ježíš často scházel se svými učedníky. Jidáš si tedy vzal vojenskou četou a od velekněží a farizeů služebníky a šel tam s pochodněmi, s lucernami a se zbraněmi. Ježíš věděl všechno, co na něj má přijít. Vystoupil tedy a zeptal se jich:

„Koho hledáte?“

Odpověděli mu:

„Ježíše Nazaretského.“

Řekl jim:

„Já jsem to.“

Stál s nimi také zrádce Jidáš. Sotva jim tedy Ježíš řekl „Já jsem to“, couvli a padli na zem. Znovu se jich zeptal:

„Koho hledáte?“

Odpověděli mu:

„Ježíše Nazaretského.“

Ježíš odpověděl:

„Už jsem vám přece řekl, že já to jsem. Hledáte-li mne, tyto zde nechte odejít.“

To proto, aby se splnilo jeho slovo: „Z těch, které jsi mi dal, nenechal jsem zahynout nikoho.“ Šimon Petr měl při sobě meč; vytasil ho tedy, udeřil veleknězova služebníka a ut'al mu pravé ucho. Ten sluha se jmenoval Malchus. Ježíš však Petrovi řekl:

„Zastrč meč do pochvy! Což nemám pít kalich, který mi podal Otec?“

Tu se četa s velitelem a židovští služebníci zmocnili Ježíše a svázali ho. Napřed ho vedli k Annášovi. Annáš totiž byl tchán Kaifáše, který byl v tom roce veleknězem. Byl to ten Kaifáš, který dal židům radu: „Je lépe, když jeden člověk umře za lid.“ Šimon Petr a jiný učedník šli za Ježíšem. Tento učedník se znal s veleknězem, proto vešel s Ježíšem do veleknězova dvora; Petr však zůstal u dveří venku. Ten druhý učedník, který se znal s veleknězem, vyšel tedy ven, promluvil s vrátnou a přivedl Petra dovnitř. Vrátná se Petra zeptala:

„Nepatříš také ty k učedníkům toho člověka?“

On odpověděl:

„Nepatřím.“

Stáli tam sluhové a služebníci velerady, kteří si rozdělali oheň, protože bylo chladno, a ohřívali se. Také Petr u nich stál a ohříval se. Velekněz se vyptával .Ježíše na jeho učedníky a na jeho učení. Ježíš mu odpověděl:

„Já jsem mluvil k světu veřejně. Já jsem vždycky učil v synagóze a v chrámě, kde se shromažďují všichni židé, a nic jsem nemluvil tajně. Proč se ptáš mne? Zeptej se těch, kdo slyšeli, co jsem k nim mluvil. Ti dobře vědí, co jsem říkal.“

Sotva to vyslovil, jeden ze služebníků velerady, který stál přítom, dal Ježíšovi políček a řekl:

„Tak odpovídáš veleknězi?“

Ježíš mu odpověděl:

„Jestliže jsem mluvil nesprávně, dokaž, co bylo nesprávné. Jestliže však správně, proč mě biješ?“

Annáš ho pak poslal svázaného k veleknězi Kaifášovi. Šimon Petr stál u ohně a ohříval se. Řekli mu:

„Nepatříš také ty k jeho učedníkům?“

On zapíral:

„Nepatřím.“

Jeden z veleknězových sluhů, příbuzný toho, kterému Petr uťal ucho, řekl:

„Copak jsem tě neviděl v zahradě s ním?“

Petr to však znovu zapřel. V tom právě kohout zakokrhá. Od Kaifáše vedli Ježíše do vládní budovy. Bylo časně ráno. Sami do vládní budovy nevstoupili, aby se neposkvrnili, ale aby mohli jíst velikonočního beránka. Pilát tedy vyšel k nim ven a zeptal se:

„Jakou žalobu vznášíte proti tomuto člověku?“

Odpověděli mu:

„Kdyby to nebyl zločinec, nebyli bychom ti ho vydali.“

Pilát jim řekl:

„Vezměte si ho vy sami a sud'te ho podle vašeho zákona!“

Židé mu odpověděli:

„My nemáme právo nikoho popravovat.“

Tak se totiž mělo splnit Ježíšovo slovo, kterým naznačoval, jakou smrtí zemře. Pilát se vrátil do vládní budovy, dal Ježíše předvolat a zeptal se ho:

„Ty jsi židovský král?“

Ježíš odpověděl:

„Říkáš to sám ze sebe, anebo ti to řekli o mně jiní?“

Pilát odpověděl:

„Copak jsem já žid? Tvůj národ, to je velekněží, mi tě vydali. Čeho ses dopustil?“

Ježíš na to řekl:

„Moje království není z tohoto světa. Kdyby moje království bylo z tohoto světa, moji služebníci by přece bojovali, abych nebyl vydán židům. Ne, moje království není odtud.“

Pilát se ho zeptal:

„Ty jsi tedy přece král?“

Ježíš odpověděl:

„Ano, já jsem král. Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“

Pilát mu řekl:

„Co je to pravda?“

Po těch slovech vyšel zase ven k židům. Řekl jim:

„Já na něm neshledávám žádnou vinu. Je však u vás zvykem, abych vám k velikonočním svátkům propustil jednoho vězně. Chcete tedy, abych vám propustil židovského krále?“

Oni znovu začali křičet:

„Toho ne, ale Barabáše!“

Ten Barabáš byl zločinec. Potom Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovat. Vojáci upletli z trní korunu, vsadili mu ji na hlavu, oblékli ho do rudého pláště, předstupovali před něj a provolávali:

„Bud' zdráv, židovský králi!“

a bili ho. Pilát vyšel znovu ven a řekl židům:

„Hle, dám vám ho vyvést, abyste uznali, že na něm neshledávám žádnou vinu.“

Ježíš vyšel s trnovou korunou a v rudém plášti. Pilát jim řekl:

„Hle, člověk!“

Když ho však uviděli velekněží a služebníci, začali křičet:

„Ukřižuj, ukřižuj ho!“

Pilát na to řekl:

„Vezměte si ho vy sami a ukřižujte, neboť já na něm neshledávám žádnou vinu.“

Židé mu odpověděli:

„My máme zákon a podle toho zákona musí zemřít, protože dělal ze sebe Syna Božího.“

Když Pilát uslyšel to slovo, ulekl se ještě více. Vešel proto zase do vládní budovy a zeptal se Ježíše:

„Odkud jsi?“

Ježíš mu však nedal žádnou odpověď. Pilát mu řekl:

„Se mnou nechceš mluvit? Nevíš, že mám moc tě propustit, a že mám moc dát tě ukřižovat?“

Ježíš odpověděl:

„Neměl bys nade mnou vůbec žádnou moc, kdyby ti nebyla dána shora. Proto má větší vinu ten, kdo mě tobě vydal.“

Pilát se proto snažil ho propustit. Ale židé křičeli:

„Když ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se dělá králem, staví se proti císaři!“

Jak Pilát uslyšel ta slova, nařídil vyvést Ježíše ven a zasedl k soudu na místě zvaném Kamenná dlažba, hebrejsky Gabbatha. Byl den příprav na velikonoce, kolem poledne. Pilát řekl židům:

„Hle, váš král!“

Ale oni se pustili do křiku:

„Pryč s ním! Pryč s ním! Ukřižuj ho!“

Pilát jim namítl:

„Vašeho krále mám ukřižovat?“

Velekněží odpověděli:

„Nemáme krále, ale jen císaře!“

Tu jim ho vydal, aby by ukřižován. Vzali tedy Ježíše. On sám si nesl kříž a šel na místo zvané Lebka, hebrejsky Golgota. Tam ho ukřižovali a s ním ještě dva jiné, každého po jedné straně, a Ježíše uprostřed. Pilát dal také zhotovit a připevnit na kříž nápis v tomto znění: „Ježíš Nazaretský, židovský král.“ Tento nápis četlo mnoho židů, protože místo, kde byl Ježíš ukřižován, bylo blízko města; byl napsán hebrejsky, latinsky a řecky. Proto židovští velekněží říkali Pilátovi:

„Nepiš: 'Židovský král', ale: 'On tvrdil: Jsem židovský král'.“

Pilát odpověděl:

„Co jsem napsal, napsal jsem!“

Když vojáci Ježíše ukřižovali, vzali jeho svrchní šaty a rozdělili je na čtyři části, každému vojákovi jednu; vzali i suknicí. Suknice byla nesešíváná, v jednom kuse setkaná odshora až dolů. Řekli si tedy:

„Netrhejme ji, ale losujme o ni, komu připadne.“

Tak se měl splnit výrok Písma: 'Rozdělili si mé šaty a o můj oděv losovali.' Právě tak to vojáci udělali. U Ježíšova kříže stála jeho matka, příbuzná jeho matky Marie Kleofášova a Marie Magdalská. Když Ježíš uviděl svou matku a jak při ní stojí ten učedník, kterého měl rád, řekl matce:

„Ženo, to je tvůj syn.“

Potom řekl učedníkovi:

„To je tvá matka.“

A od té chvíle si ji ten učedník vzal k sobě. Potom, když Ježíš věděl, že už je všechno dokonáno, řekl ještě:

„Žízním.“

Tak se mělo splnit Písmo. Stála tam nádoba plná octa. Nasadili tedy na yzop houbu naplněnou octem a podali mu ji k ústům. Když Ježíš přijal ocet, řekl:

„Dokonáno je.“

Pak sklonil hlavu a skončil.

(Chvilé tiché modlitby v kleče)

Protože byl den příprav, takže mrtvá těla nesměla zůstat na kříži přes sobotu - tu sobotu totiž byl velký svátek požádali židé Piláta, aby byly ukřižovaným přeraženy nohy a aby byli sňati. Přišli tedy vojáci a přerazili kosti prvnímu i druhému, kteří s ním byli ukřižováni. Když však přišli k Ježíšovi, viděli, že už je mrtvý. Proto mu kosti nepřerazili, ale jeden z vojáků mu kopím probodl bok a hned vyšla krev a voda.

Ten, který to viděl, vydává o tom svědectví a jeho svědectví je pravdivé. On ví, že mluví pravdu, abyste i vy věřili. To se stalo, aby se splnil výrok Písma: 'Ani kost mu nebude zlomena'. A na jiném místě v Písmu se říká: 'Budou hledět na toho, kterého probodli'.

Josef z Arimatie, který byl Ježíšovým učedníkem, ale ze strachu před židy jen tajným, požádal potom Piláta, aby směl sejmout Ježíšovo mrtvé tělo, a Pilát mu to dovolil. Přišel tedy a sňal jeho tělo. '

Dostavil se tam i Nikodém, ten, který k němu přišel jednou v noci, a měl s sebou směs myrhy a aloe, asi sto liber. Vzali tedy Ježíšovo tělo a zavinuli ho s těmi vonnými věcmi do pruhů plátna, jak mají židé ve zvyku pohřbívat. Na tom místě, kde byl ukřižován, byla zahrada a v té zahradě nová hrobka, kde nebyl ještě nikdo pochován. Tam tedy položili Ježíše, protože u židů byl den příprav a hrobka byla blízko.